

A halálhangulat, a pusztulás, az enyészet igenlése és szeretete, a halál, a betegség, a pusztulás iránt érzett szeretet nem véletlen jelenség, sokkal több mint pusztán irodalmi divat. Abban a társadalmi rétegben, mely Magyarországot, a magyar kultúrát kezében tartotta, nagyon is megokolt volt ez a halálhangulat. Meg is szólalt nem egyszer az új magyar irodalomban; így Krudy Gyulánál, így — persze már kívülről nézve — Móricz Zsigmond „Úri muri“-jában. A magyar kultúra alapvető szerencsétlensége, hogy ez a világkép mélyen átfestett olyan írókra és ideológusokra is, akiknek erre, társadalmilag nézve, semmi okuk sem volt. Persze nekik is voltak nyugati példák. Az imperializmus, az imperialista háború világkrízisét mindenféle világnézeti krízis kísérte és fejezte ki. Ez a világnézeti krízis azon a nagyon is jogosuló érzésen alapszik, bár szerzőiknek erről igen kevésé van tudomásuk, hogy az az imperialista világ, amelyben félszázadja élünk — ha zavartalanul halad tovább a maga előírt útján — végső rothadásba vagy megsemmisítő katasztrófába viszi az egész emberiséget. Azok az ideológusok tehát, akik lelkileg nem tudtak leszakadni az imperializmus talajáról és azért nem tudtak szembefordulni vele, szükségképpen ennek a világnézeti krízisnek, a dekadencia emez áramlatának sodrába kerültek. A mi társadalmi rendünk, a mi ideológiai fejlődésünk ehhez az általános irányzathoz csak bizonyos különleges árnyalatokat adott hozzá. Mint Németországban, úgy nálunk is, mindez az imperializmussal szemben álió világnézeti és irodalmi ellenzék eszmei gyengeségét, védtelenségét hozta létre, különösen az így eluralkodó pesszimizmus és perspektívatlanság, arisztokratizmus és tömegellenesség mélyen bénító hatását a társadalmi renddel érzelmileg szembenálló osztályok íróinak egy részére is.